

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός γνωμοδοτήσεως 140/2017

**ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Τμήμα Β')**

Συνεδρίαση της 12^{ης} – 6 - 2017

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Αλέξανδρος Καραγιάννης, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ.

Μέλη: Νικόλαος Μουδάτσος, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ, Στέφανος Δέτσης, Κωνσταντίνος Χαραλαμπίδης, Αδαμαντία Καπετανάκη, Ελένη Πασαμιχάλη, Χριστίνα Διβάνη, Διονύσιος Χειμώνας, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Αλέξανδρος Σταυράκης, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το υπ' αρ. πρωτ. ΔΛΜΑΥ/ΦΓΝΩΜ /171888/412/Σχελ:173565/774/10.4.2017 έγγραφο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας [Γενική Γραμματεία Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών, Γενική Διεύθυνση Ορυκτών Πρώτων Υλών, Διεύθυνση Λατομείων Μαρμάρων και Αδρανών Υλικών (Τμήμα Ασφάλειας και Υποστήριξης)], το οποίο υπογράφεται αρμοδίως από τον Γενικό Γραμματέα Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών.

Ερώτημα: 1) Εάν ο εκμεταλλεζόμενος δημόσιο λατομείο, που εξυπηρετεί αποκλειστικά τις ανάγκες Έργου Εθνικής Σημασίας για το οποίο υφίσταται Σύμβαση Παραχώρησης κυρωθείσα με νόμο και ο οποίος, δυνάμει σύμβασης με τον Παραχωρησιούχο, εκτελεί, εντός αυτοτελούς εγκατάστασης, εργασίες παραγωγής σκυροδέματος για το έργο, υποχρεούται στην καταβολή: α) του προβλεπόμενου στο άρθρο 19 ν. 1428/1984 ειδικού τέλους υπέρ Ο.Τ.Α., β) του προβλεπόμενου στο άρθρο 183 ν. 4001/2011 τέλους υπέρ του «Πράσινου Ταμείου» και γ) αναλογικών μισθωμάτων, δεδομένου ότι για την παρασκευή του σκυροδέματος χρησιμοποιούνται, ως πρώτη ύλη, αδρανή υλικά για τα οποία, νόμιμα, δεν εκδίδονται τιμολόγια πώλησης.

2) Εάν η απάντηση στο παραπάνω ερώτημα διαφοροποιείται στην περίπτωση άλλου υπεργολάβου του έργου ή άλλων υπεργολάβων, οι οποίοι, δυνάμει

σύμβασης με τον Παραχωρησιούχο, προμηθεύουν και αυτοί σκυρόδεμα, χωρίς να πωλούν τα αδρανή υλικά – λατομικά προϊόντα, αλλά χρησιμοποιούν αυτά για την εκπλήρωση των δικών τους συμβατικών υποχρεώσεων.

Επί των παραπάνω ερωτημάτων, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Β΄) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό.

Σύμβαση παραχώρησης έργου - Χαρακτηρισμός έργου ως εθνικής σημασίας.

1. Με την υπ'αρ. πρωτ. ΟΑΠ/Φ10/οικ.16360/21.8.2006 Κοινή Απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Β΄ 1339), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του νόμου 1418/1984 (Α΄ 23) και των άρθρων 8 ν. 1428/1984 (Α΄ 43) και 9 παρ. 2Β ν. 2947/2001 (Α΄ 288), χαρακτηρίσθηκε ως Έργο Εθνικής Σημασίας, μεταξύ άλλων έργων κατασκευής Οδικών Αξόνων με Σύμβαση Παραχώρησης και συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, ο Αυτοκινητόδρομος Πάτρα - Αθήνα - Θεσσαλονίκη - Εύζωνοι (Π.Α.Θ.Ε.) και η Ιόνια Οδός στο τμήμα Πάτρα - Πύργος – Τσάκωνα. Στο προοίμιο της ΚΥΑ αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι η χορήγηση άδειας λειτουργίας νέων λατομείων θα γίνεται κατ' αποκλειστικότητα για τις ανάγκες του έργου, μετά την ολοκλήρωση των οποίων ο ανάδοχος θα σταματήσει κάθε λατομική δραστηριότητα, θα λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα και θα εκτελέσει τα σχετικά έργα που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος. Ανάλογες ενέργειες θα πρέπει να γίνουν και στον χώρο των εργοταξιακών εγκαταστάσεων.

2. Με τον ν. 3621/2007 (Α΄ 279) κυρώθηκε και απέκτησε ισχύ νόμου η από 24.7.2007 Σύμβαση Παραχώρησης του Έργου της Μελέτης, Κατασκευής, Χρηματοδότησης, Λειτουργίας, Συντήρησης και Εκμετάλλευσης του Αυτοκινητόδρομου Ελευσίνα - Κόρινθος - Πάτρα - Πύργος – Τσάκωνα.

3. Με το άρθρο τέταρτο του ν. 4219/2013 (Α΄ 269) κυρώθηκε και απέκτησε ισχύ νόμου η από 29.11.2013 Συμφωνία Τροποποίησης Διατάξεων της από 24.7.2007 Σύμβασης Παραχώρησης, πλην των προσαρτημάτων αυτής, όπως η τελευταία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3621/2007, μεταξύ αφ' ενός του Ελληνικού Δημοσίου και αφ' ετέρου: α) της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Ο. Ο. Ανώνυμη Εταιρία Παραχώρησης για τον Αυτοκινητόδρομο Ελευσίνα - Κόρινθος - Πάτρα - Πύργος - Τσάκωνα» (πρώην «Α. Κ. Ανώνυμη Εταιρία Παραχώρησης για τον Αυτοκινητόδρομο Ελευσίνα - Κόρινθος - Πάτρα - Πύργος - Τσάκωνα»), και β) εκ

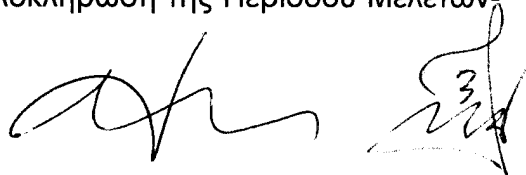
τρίτου των μετόχων της παραπάνω ανώνυμης εταιρείας (1) ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «V. C. S.A.S.», που εδρεύει στη Γαλλία, (2) ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Α.Π. Α.Ε.», που εδρεύει στη Νέα Κηφισιά, (3) ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «J&P Α. ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ - ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ - ΕΜΠΟΡΙΚΗ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ - ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ» και το διακριτικό τίτλο «J&P Α. Α.Ε.», που εδρεύει στο Δήμο Αμαρουσίου, (4) εταιρείας περιορισμένης ευθύνης με την επωνυμία «H. P. S. GmbH», που εδρεύει στο Έσσεν Γερμανίας, (5) ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Γ. Τ. ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ» και το διακριτικό τίτλο «Γ. Τ.», που εδρεύει στην Αθήνα, (6) ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Α. Α.Τ.Ε.», που εδρεύει στο Δήμο Αμαρουσίου.

Δραστηριότητες της εταιρείας Λ. Α.Ε..

4. Η, εδρεύουσα στην Κόρινθο, εταιρεία με την επωνυμία «Λ. Α.Ε.» διαθέτει μόνιμες μονάδες παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος σε Μέγαρο Αττικής, Κόρινθο, Νεμέα, Κιάτο, Δερβένι Κορινθίας και μη μόνιμες, σε άλλες περιοχές (Αιγιαλεία, Λαμπίρι, Δρέπανο Αχαΐας και Λυγιά Κορινθίας). Επίσης, εκμεταλλεύεται, εκτός λατομικής περιοχής, λατομείο αδρανών υλικών συνολικής έκτασης 164.082 τ.μ. (125.274 τ.μ. δημοτική έκταση + 38.808 τ.μ. ιδιωτική έκταση) στη θέση «Γκα-Σουσάνα» των Τοπικών Κοινοτήτων Χιλιομοδίου και Αθικίων των Δημοτικών Ενοτήτων Τενέας και Σαρωνικού του Δήμου Κορινθίων της Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας, βάσει ισχύουσας άδειας εκμετάλλευσης (απόφαση Αντιπεριφερειάρχη Π.Ε. Κορινθίας υπ' αρ. πρωτ. Φ29/6644/28.12.2015).

5. Παράλληλα, η ίδια εταιρεία, δυνάμει της υπ' αρ. 7598/6.10.2016 πράξης της Συμβολαιογράφου Πατρών Χριστίνας Δημητρακοπούλου, και σε συνέχεια της υπ' αρ. πρωτ. Ε.Π.Π.-Β.Ε/Γ/Φ1.1/εξ.8273/29.8.2016 εκδοθείσας εγκριτικής Κοινής Υπουργικής Απόφασης (Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων), έχει απ' ευθείας μισθώσει, μέσα σε δημόσια δασική έκταση, όμορο στο προϋπάρχον λατομείο, λατομικό χώρο εμβαδού 52.005,60 τ.μ., εκτός λατομικής περιοχής.

6. Στο παραπάνω μισθωτήριο συμβόλαιο αναφέρονται οι ακόλουθοι όροι: α) το (δημόσιο) λατομείο θα λειτουργεί για την παραγωγή αδρανών υλικών που θα καλύπτουν αποκλειστικά τις ανάγκες κατασκευής του Έργου Εθνικής Σημασίας «Αυτοκινητόδρομος Π.Α.Θ.Ε. Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη - Εύζωνοι» στο τμήμα που ανήκει στην Περιφερειακή Ενότητα Κορινθίας, το οποίο εκτελείται από την Παραχωρησιούχο «Α.Κ. Α. Α.Ε.», β) η διάρκεια διάθεσης-μίσθωσης συμφωνείται, μεν, μέχρι τις 31.12.2017, αλλά θα λήξει με την ολοκλήρωση της Περιόδου Μελετών-

Κατασκευών του, εκτελούμενου στην παραπάνω Περιφερειακή Ενότητα, Έργου, δηλαδή με δυνατότητα παράτασης για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται μέχρι την εν λόγω ολοκλήρωση, κατόπιν σχετικής βεβαίωσης της αρμόδιας Υπηρεσίας, γ) η εκμετάλλευση του λατομικού χώρου θα είναι δυνατή μόνο μετά τη σύνταξη από την αρμόδια δασική υπηρεσία του πρωτοκόλλου εγκατάστασης της μισθώτριας εταιρείας.

7. Στο μισθωτήριο υπάρχει πρόβλεψη για καταβολή, πέραν του πάγιου, αναλογικού μισθώματος ύψους 6% επί της τιμής πώλησης του εξορυσσόμενου υλικού στο δάπεδο του λατομείου. Το ετήσιο αναλογικό μίσθωμα προσδιορίζεται βάσει των, υποβαλλόμενων από τον μισθωτή μαζί με συγκεντρωτική κατάσταση με τα στοιχεία των πωλήσεων (ποσότητες, τιμές) εντός του πρώτου μηνός του επόμενου έτους, τιμολογίων πώλησης αδρανών υλικών ή με οποιαδήποτε άλλη πρόσφορη μέθοδο. Σε κάθε περίπτωση, το ελάχιστο ετήσιο μίσθωμα προκύπτει από το γινόμενο του αναλογικού μισθώματος (6%) επί την ελάχιστη ετήσια παραγωγή (100.000 κ.μ.) και με ποσοστό 60% επί της προσδιοριζόμενης κάθε φορά συμβατικής τιμής πώλησης αδρανών υλικών σύμφωνα με την ισχύουσα βοηθητική τιμή (ΑΤΕΟ 622), η οποία, κατά το Α' τρίμηνο 2016, προσδιορίζεται στα 14,435779 ευρώ ανά κ.μ.. Κατά συνέπεια, κατά το χρόνο κατάρτισης της μισθωτικής σύμβασης, το ελάχιστο ετήσιο μίσθωμα ανέρχεται σε $100.000 \text{ κ.μ.} \times 60\% \times 14,435779 \text{ €/κ.μ.} \times 6\% = 51.968,80 \text{ ευρώ}$.

Σύμβαση προμήθειας μεταξύ των εταιρειών Τ. Α.Ε. και Λ. Α.Ε. για τη μεταφορά και παράδοση έτοιμου σκυροδέματος εργοστασιακής χρήσης.

8. Με σύμβαση προμήθειας, η ανάδοχος κατασκευής του οδικού τμήματος Κόρινθος – Κιάτο και Ξυλόκαστρο – Λυκοποριά, εταιρεία Τ. Α.Ε., ανέθεσε στη μισθώτρια του λατομείου εταιρεία Λ. Α.Ε. (εφεξής: «προμηθεύτρια»), για το οποίο γίνεται λόγος ανωτέρω στην παράγραφο 5, τη μεταφορά και παράδοση, έτοιμου προς ενσωμάτωση στις εργασίες του Έργου, σκυροδέματος εργοστασιακής χρήσης από την ή τις εργοταξιακές εγκαταστάσεις της προμηθεύτριας στην έξοδο του μίξερ των εργοταξίων σε φορτηγά αναμικτήρες, ιδιοκτησίας της αναδόχου ή με αυτοκίνητα της προμηθεύτριας στα υποδεικνυόμενα από την ανάδοχο σημεία του έργου, σύμφωνα με το πρόγραμμα παραδόσεων [παράδοση FOT «επ' αυτοκινήτου» (Free On Truck) στην πρώτη περίπτωση, παράδοση C+F (Cost and Freight) στη δεύτερη]. Το σκυρόδεμα θα παράγεται από την προμηθεύτρια με την πρόσμιξη νερού και τσιμέντου με άλλα, πληρούντα τις σχετικές προδιαγραφές, πρόσμικτα και θραυστά αδρανή υλικά. Στη σύμβαση αναφέρονται τιμές πώλησης (προ Φ.Π.Α.) ανά κατηγορία σκυροδέματος παραδοτέου επ' αυτοκινήτου, η προσαύξησή τους με

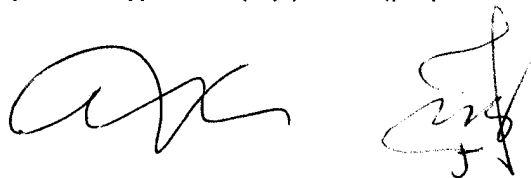
κόμιστρα μεταφοράς (όταν αυτή διενεργείται με μέσα μεταφοράς της προμηθεύτριας), τιμές (προ Φ.Π.Α.) άντλησης σκυροδέματος με χρήση αντλίας της προμηθεύτριας σε σκυροδετήσεις του έργου (εφόσον ζητηθεί από την ανάδοχο), επιβαρύνσεις των ανωτέρω τιμών σε περίπτωση που η παραγωγή ή μεταφορά ή άντληση διενεργούνται κατά τη νυκτερινή βάρδια ή τις Κυριακές, τρόπος πληρωμής - μέσω καθημερινής τιμολόγησης- με έκδοση τιμολογίων στο τέλος κάθε μήνα και εξόφληση σε τρεις μήνες από την έκδοσή τους (Κεφάλαια Α, Β, Γ, Δ, Ε, Ζ της σύμβασης). Στη σύμβαση, τέλος, προβλέπεται ότι, κατόπιν της προηγούμενης έγγραφης συναίνεσης της αναδόχου, η προμηθεύτρια θα δικαιούται να αναθέσει περαιτέρω το σύνολο ή μέρος των εργασιών και να μεταβιβάσει σε άλλον τα από τη σύμβαση προερχόμενα δικαιώματα και υποχρεώσεις (Κεφάλαιο Μ).

Σύμβαση προμήθειας μεταξύ των εταιρειών Α. Α.Τ.Ε. και Λ. Α.Ε. για την παραγωγή, μεταφορά και παράδοση σκυροδέματος εργοστασιακής χρήσης.

9. Περαιτέρω, με άλλη σύμβαση προμήθειας, η ανάδοχος κατασκευής των σηράγγων Τ24, Τ25 και Τ26 του Έργου («Γεωγραφικές Ενότητες 30-34»), εταιρεία Α. Α.Τ.Ε., ανέθεσε στην εταιρεία Λ. Α.Ε. την παραγωγή σκυροδέματος εργοταξιακής χρήσης, με ιδιόκτητα μηχανήματα της τελευταίας, σε αυτοτελή εγκατάσταση σε περιοχή πλησίον του Έργου (Αίγιο Αχαΐας), για την οποία απαιτείται έκδοση αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας, καθώς και τη μεταφορά και παράδοσή του, έτοιμου προς ενσωμάτωση, με δικά της μέσα μεταφοράς (αυτοκινούμενους αναμικτήρες), από την εργοταξιακή εγκατάστασή της – συγκρότημα παραγωγής στα υποδεικνυόμενα από την ανάδοχο σημεία του έργου, σύμφωνα με τις ανάγκες της κατασκευής και το ημερήσιο πρόγραμμα παραδόσεων. Στη σύμβαση αναφέρονται οι συμφωνηθείσες τιμές μονάδας, δηλαδή το οικονομικό αντάλλαγμα που δικαιούται η προμηθεύτρια για το παραπάνω αντικείμενο του έργου, στις οποίες περιλαμβάνεται η τιμή παραγωγής, μεταφοράς και τροφοδοσίας καθ'όλο το εικοσιτετράωρο και για όλες τις ημέρες της εβδομάδας, με την πληρωμή της αμοιβής να προσδιορίζεται στις εξήντα ημέρες από το τέλος του μήνα έκδοσης των τιμολογίων.

Συμβάσεις προμήθειας μεταξύ των εταιρειών Τ. Α.Ε. και Λ. Α.Ε. και J&P Α. Α.Ε. και Λ. Α.Ε. για την παράδοση αδρανών υλικών στο χώρο του λατομείου, προς κάλυψη αναγκών του Έργου.

10. Με άλλη σύμβαση προμήθειας, η ανάδοχος κατασκευής του οδικού τμήματος Κόρινθος – Κιάτο και Ξυλόκαστρο – Λυκοποριά, εταιρεία Τ. Α.Ε., ανέθεσε στην εταιρεία Λ. Α.Ε. την από το δημόσιο λατομείο της τελευταίας προμήθεια αδρανών υλικών για την κάλυψη των αναγκών του έργου, έναντι των αναφερόμενων στον όρο υπ' αρ. 4 της σύμβασης τιμών πώλησης κατά τις εκεί διακρίσεις, ανά υλικό με τις προδιαγραφές του [άμμος, άμμος κονιαμάτων, χαλίκι, γαρμπίλι (μπροστά

τριβείο), γαρμπίλι (πίσω τριβείο), σκύρα Α, σκύρα Β, πέτρα, ψηφίδα, υλικό 3Α, εξορυγμένο υλικό] και το χρονικό διάστημα προμήθειας. Η παράδοση των υλικών θα διενεργείται από την προμηθεύτρια στον χώρο του λατομείου σε αυτοκίνητα του αγοραστή. Για τη διακίνηση των υλικών, η προμηθεύτρια υποχρεούται σε έκδοση δελτίων αποστολής των προς πώληση υλικών, συνοδευόμενων από ζυγολόγιο και τιμολογίων, εξοφλητέων εντός τριών μηνών.

11. Ομοίως, με άλλη σύμβαση προμήθειας, η αυτή προμηθεύτρια ανέλαβε την υποχρέωση να παραδίδει στον χώρο του δημόσιου λατομείου αδρανή υλικά στην ανάδοχο J&P Α. Α.Ε., με τίμημα, ανά υλικό και έκδοση τιμολογίων ανά μήνα, με εξόφληση εντός εξήντα ημερών από την ημερομηνία έκδοσής τους. Στη σύμβαση προβλέπεται δικαίωμα της προμηθεύτριας για εκχώρηση σε τρίτο των από αυτήν απορρεόντων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, κατόπιν έγγραφης συναίνεσης της αντισυμβαλλόμενης αναδόχου.

12. Από τις παραπάνω συμβάσεις προκύπτει ότι η εταιρεία Λ. Α.Ε. εξορύσσει στο δημόσιο λατομείο της περιοχής Νεμέας αδρανή υλικά, τα οποία είτε μεταφέρει σε εργοταξιακή της εγκατάσταση με δελτία αποστολής, όπου και χρησιμοποιούνται για την παρασκευή σκυροδέματος από την ίδια, χωρίς να εκδίδονται τιμολόγια (διότι δεν συντρέχει πώληση των υλικών), είτε πωλεί απ' ευθείας σε αναδόχους του Έργου για τις ανάγκες του, με έκδοση τιμολογίων.

Νομοθετικό πλαίσιο.

13. Στον ν. 1428/1984 «Εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών και άλλες διατάξεις» (Α'43) ορίζονται, πλην άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 1. Ορισμοί. 1. Αδρανή υλικά, για την εφαρμογή του παρόντος νόμου, είναι τα υλικά διαφόρων διαστάσεων που προέρχονται από την απόληψη φυσικών αποθέσεων θραυσμάτων, εξόρυξη κατάλληλων πετρωμάτων τους και που χρησιμοποιούνται όπως έχουν ή μετά από θραύση ή λειοτριβήση ή ταξινόμηση για την παρασκευή σκυροδεμάτων ή κονιαμάτων ή με μορφή σκύρων ή μεγαλύτερων κομματιών, στην οδοποιία ή λοιπά τεχνικά έργα... 2. Λατομικός χώρος είναι η ενιαία έκταση γης στην οποία έχει δικαίωμα εντοπισμού κοιτάσματος ή εκμετάλλευσης λατομικών ορυκτών ένας μόνο εκμεταλλευτής. 3. Λατομείο είναι η έκταση γης μέσα στο λατομικό χώρο όπου αναπτύσσονται λατομικές εργασίες. 4. Όπου στον παρόντα νόμο αναφέρεται μίσθωση λατομείου, νοείται μίσθωση λατομικού χώρου».

«Άρθρο 5 [όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 5 ν. 2115/1993 (Α'15) και τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 παρ. 1 Β1 ν. 2947/2001 (Α' 228)]. Εκμίσθωση δημόσιων λατομείων. 1. Η εκμίσθωση των λατομείων αδρανών υλικών, που ανήκουν στην κυριότητα του Δημοσίου, γίνεται από το νομάρχη αποκλειστικά με πλειοδοτική

δημοπρασία 2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η εκμίσθωση με απευθείας σύμβαση δημόσιων λατομείων αδρανών υλικών, όταν τούτο είναι αναγκαίο για την εκτέλεση ανατιθέμενου εθνικού ή διανομαρχιακού δημόσιου έργου, στον ανάδοχο του έργου. Η έγκριση στις περιπτώσεις αυτές γίνεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, με την οποία ορίζεται ο χρόνος λειτουργίας μέχρι την αποπεράτωση του έργου και επιβάλλονται οποιεσδήποτε υποχρεώσεις για τη λειτουργία του λατομείου, την προστασία του περιβάλλοντος ή την αποκατάσταση του χώρου μετά τη λήξη των εργασιών. Απαγορεύεται η διάθεση αδρανών υλικών πέραν από τις ανάγκες του συγκεκριμένου έργου. 3. 4.α. Ειδικά, για την ίδρυση λατομείων αδρανών υλικών που είναι αναγκαία για την εκτέλεση ... δημοσίων έργων που, με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, χαρακτηρίζονται ως έργα εθνικής σημασίας, με την απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων καθορίζονται επίσης και οι λοιποί όροι, περιορισμοί και απαγορεύσεις που προκύπτουν από την ισχύουσα λατομική νομοθεσία (άρθρο 8 παρ. 2 του Ν. 1428/1984, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 8 του Ν. 2115/1993 και εκάστοτε ισχύει). β. γ. Προκειμένου για δημόσιους χώρους εξόρυξης, η εκμίσθωσή τους γίνεται απευθείας, στον ανάδοχο του έργου, σύμφωνα με τους όρους, μέτρα, περιορισμούς και κατευθύνσεις που τίθενται στην απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, είτε του έργου αυτού καθ' εαυτού είτε του χώρου εξόρυξης υλικών, αυτοτελώς. ε. Στην περίπτωση των λατομείων της παρούσας παραγράφου απαγορεύεται η διάθεση αδρανών υλικών, πέραν αυτών που είναι αναγκαία για την εκτέλεση συγκεκριμένου έργου. στ.».

«Άρθρο 7 [όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 ν. 2115/1993 (Α'15) και τροποποιήθηκε με την περίπτωση 3 της υποπαραγράφου ΣΤ12 της παραγράφου ΣΤ του πρώτου άρθρου του ν. 4254/2014 (Α'85)]. Βεβαίωση και διάθεση εσόδων. 1. Οι μισθωτές υποχρεούνται στην καταβολή πάγιων και αναλογικών μισθωμάτων. 2. Τα αναλογικά μισθώματα προσδιορίζονται με βάση τις ποσότητες των αδρανών υλικών που πωλούνται κάθε έτος και υπολογίζονται από τα τιμολόγια πωλήσεως που υποβάλλει ο μισθωτής μαζί με συγκεντρωτική κατάσταση με τα στοιχεία πωλήσεων (ποσότητες-τιμές) σε συνδυασμό με τοπογραφική επιμέτρηση των ποσοτήτων του εξορυχθέντος πετρώματος ή με άλλη πρόσφορη μέθοδο, όπως έλεγχος των βιβλίων της επιχείρησης, διασταύρωση των υποβαλλόμενων στοιχείων με τα υποβαλλόμενα στους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α. στοιχεία για την καταβολή του ειδικού τέλους του άρθρου 19, όπου αυτό κριθεί αναγκαίο. 3. 4.».

«Άρθρο 8 [όπως αντικαταστάθηκε με τα άρθρα 8 ν. 2115/1993 (Α'15) και 41 παρ. 3 ν. 4409/2016 (Α' 136) και τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 παρ. 2 ν. 2947/2001 (Α' 228)]. Εκμετάλλευση λατομείων. 1. Η εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών σε όλη τη χώρα επιτρέπεται μόνο μέσα στις λατομικές περιοχές που καθορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 3. 2. Η εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών έξω από τις λατομικές περιοχές επιτρέπεται κατ' εξαίρεση με απόφαση του νομάρχη μετά αιτιολογημένη γνώμη του νομαρχιακού συμβουλίου στις ακόλουθες περιπτώσεις: α)... β) Εάν περικλείονται πετρώματα κατάλληλα για την παραγωγή αδρανών υλικών για ειδικές χρήσεις και ιδίως για την παραγωγή τσιμέντου ή ασβέστου Η εκμετάλλευση των λατομείων, που τροφοδοτούν τσιμεντοβιομηχανίες..., γίνεται από επιχειρήσεις παραγωγής τσιμέντου ... και συνδέεται άμεσα με τον τόπο λειτουργίας των εγκαταστάσεών τους. Τα ανωτέρω λατομεία, που τροφοδοτούν τσιμεντοβιομηχανίες ..., μπορούν να διαθέτουν αδρανή υλικά και σε παρεμφερείς επιχειρήσεις της περιοχής λειτουργίας τους, καθώς και την πλεονάζουσα παραγωγή τους, το ύψος της οποίας καθορίζεται με την ίδια απόφαση του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας. γ) Για την εκτέλεση εθνικών ή διανομαρχιακών ή ειδικών έργων της παραγράφου 2 του άρθρου 5. 3. 4.».

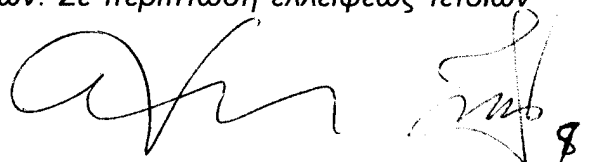
«Άρθρο 19 [όπως η πρώτη παράγραφος τροποποιήθηκε με το άρθρο 15 ν. 2115/1993 (Α'15)]. 1. Οι εκμεταλλευτές δημόσιων και ιδιωτικών λατομείων, καθώς και λατομείων ν.π.δ.δ. αδρανών υλικών, υποχρεούνται να καταβάλλουν ετησίως ειδικό τέλος υπέρ οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, στην περιοχή των οποίων λειτουργεί το λατομείο. Το τέλος αυτό ορίζεται σε πέντε τοις εκατό (5%) στην τιμή πωλήσεως των λατομικών προϊόντων επί αυτοκινήτου στο χώρο του λατομείου. Ο προσδιορισμός των ποσοτήτων που πωλούνται γίνεται με βάση τα τιμολόγια και κάθε άλλη πρόσφορη μέθοδο καταμετρήσεως των λατομικών προϊόντων. Στην καταβολή του ως άνω ειδικού τέλους υποχρεούνται εφεξής και αυτοί που ήδη εκμεταλλεύονται δημόσια ή ιδιωτικά λατομεία, καθώς και λατομεία ν.π.δ.δ., πλην των λατομείων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. 2. Για αδρανή υλικά, που χρησιμοποιούνται ως πρώτη ύλη στην τσιμεντοβιομηχανία και ασβεστοποιία και εξορύσσονται από λατομεία που εκμεταλλεύονται οι ίδιες επιχειρήσεις, το πιο πάνω ειδικό τέλος 4% υπολογίζεται με απόφαση του αρμόδιου νομάρχη επί του κόστους παραγωγής του πετρώματος φορτωμένου στο δάπεδο του λατομείου. 3.».

14. Στην υ.α. (Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας) Δ10/Φ68/οικ.30842/7.12.1993 «Όροι και διαδικασία εκμισθώσεως, εκμεταλλεύσεως και διαχειρίσεως των δημοσίων λατομείων αδρανών υλικών» (Β' 917), η οποία

εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση των άρθρων 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 και 20 του ν. 2115/1993, ορίζονται, πλην άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 8. Εκμίσθωση με απ' ευθείας σύμβαση Δημοσίων Λατομείων αδρανών υλικών εκτός λατομικών περιοχών, κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 5 και της περ. (γ) της παρ. 2 του άρθρου 8 του Ν. 1428/1984, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 2115/1993. Έγκριση ή μη της μισθώσεως. 1. ... 2. Μετά την υποβολή των δικαιολογητικών του προηγούμενου άρθρου, τη διαπίστωση εφ' όσον απαιτείται, ότι δεν συντρέχουν οι απαγορευτικοί λόγοι και οι περιορισμοί και απαγορεύσεις της παρ. 2 του άρθρου 1 της παρούσης και μετά την λήψη της γνώμης του Νομαρχιακού Συμβουλίου, προκειμένου για λατομεία εκτός λατομικής περιοχής ο Νομάρχης διαβιβάζει τον σχηματισθέντα φάκελο στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων για την έκδοση της Κοινής Υπουργικής Αποφάσεως που προβλέπεται στην παρ. 2 του άρθρου 5 του Ν. 2115/1993, μαζί με εισήγηση, η οποία πρέπει να περιλαμβάνει: α. ... β. Πρόταση επί του ύψους του παγίου μισθώματος, του ποσοστού αναλογικού μισθώματος, καθώς και του ποσοστού της εκάστοτε ισχύουσας βοηθητικής τιμής 622 θραυστού υλικού λατομείου σταθεροποιημένου τύπου της εγκεκριμένης Αναλύσεως Τιμών και Περιγραφικού Τιμολογίου Έργων Οδοποιίας εκδόσεως 1975 (απόφαση Υπουργού Δημοσίων Έργων αριθμός Γ3Β/0/12/134-Ω/2.6.1975, Β'1198), με βάση το οποίο θα υπολογίζεται το αναλογικό μίσθωμα που θα καταβάλλεται. γ. ... δ. Πρόταση επί του χρόνου της μισθώσεως, ο οποίος δεν μπορεί να υπερβαίνει τον συμβατικό χρόνο εκτελέσεως του συγκεκριμένου δημοσίου εθνικού ή διανομαρχιακού έργου. 3. ... 4.».

«Άρθρο 17. Υπολογισμός, βεβαίωση και διάθεση μισθωμάτων. 1. ... 2. ... 3. Ο υπολογισμός του αναλογικού μισθώματος γίνεται από τον Νομάρχη κατά κύριο λόγο, με βάση τα τιμολόγια πωλήσεως που υποβάλλει ο μισθωτής μαζί με συγκεντρωτική κατάσταση με τα στοιχεία πωλήσεων (ποσότητες-τιμές) εντός του πρώτου μηνός του επομένου έτους ή με οποιαδήποτε άλλη πρόσφορη μέθοδο, όπως τοπογραφική επιμέτρηση των ποσοτήτων που εξορύχθηκαν, έλεγχος των βιβλίων της επιχειρήσεως, διασταύρωση των υποβαλλομένων στοιχείων με τα υποβαλλόμενα στους Ο.Τ.Α. στοιχεία για την καταβολή του ειδικού τέλους του άρθρου 15 του ν. 2115/1993 ή με εφαρμογή μεθόδου από τις αναφερόμενες στην επόμενη παράγραφο. 4. Σε περίπτωση ιδιοχρησιμοποίησεως ποσοτήτων αδρανών υλικών, όπως από εργολήπτες δημοσίων έργων για τροφοδοσία εγκαταστάσεων του μισθωτή, η τιμή πωλήσεως για τον υπολογισμό του αναλογικού μισθώματος θα προσδιορίζεται με βάση προγενέστερα τιμολόγια του ιδίου λατομείου είτε με βάση την τιμή πωλήσεως προϊόντων της αυτής ποιότητας άλλων λατομείων. Σε περίπτωση ελλείψεως τέτοιων

Handwritten signature and official stamp.

στοιχείων για τον προσδιορισμό της τιμής πωλήσεως θα λαμβάνεται υπόψη το κόστος λειτουργίας και το επιχειρηματικό κέρδος. Για τις περιπτώσεις των συμβάσεων μισθώσεως ή παρατάσεως αυτών, που συνομολογούνται κατ' εφαρμογή των άρθρων 8 και 9 της παρούσης αποφάσεως, ως τιμή πωλήσεως θα λαμβάνεται υπόψη η συμβατική τιμή (ποσοστό της εκάστοτε ισχυούσης βοηθητικής τιμής 622 της εγκεκριμένης Αναλύσεως Τιμών και Περιγραφικού Τιμολογίου Έργων Οδοποιίας εκδόσεως 1975). 5. Για τις συμβάσεις μισθώσεων ή παρατάσεων που συνομολογούνται μετά την έναρξη ισχύος της παρούσης αποφάσεως, το προσδιοριζόμενο ετήσιο μίσθωμα δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερο από το ελάχιστο ετήσιο μίσθωμα όπως προσδιορίζεται κάθε φορά με βάση τους όρους της συμβάσεως. Σε περίπτωση που μετά την εφαρμογή των προβλεπόμενων στις παρ. 3 και 4 του παρόντος άρθρου, προκύπτει μικρότερο ετήσιο μίσθωμα, τότε θα βεβαιώνεται το ως άνω ελάχιστο ετήσιο συμβατικό μίσθωμα ... 6. ... 7. ... 8. 9. 10.».

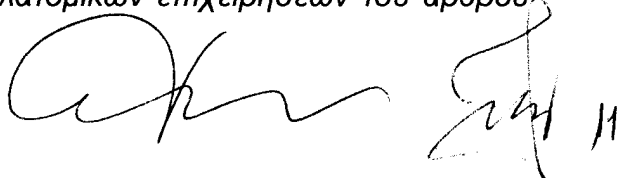
15. Στον ν. 3621/2007 «Κύρωση Σύμβασης Παραχώρησης του Έργου της Μελέτης, Κατασκευής, Χρηματοδότησης, Λειτουργίας, Συντήρησης και Εκμετάλλευσης του Αυτοκινητόδρομου Ελευσίνα - Κόρινθος - Πάτρα - Πύργος - Τσάκωνα» (Α' 279) ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 3. Ορισμοί - Ερμηνεία της Σύμβασης – Προσαρτήματα. 3.1 Ορισμοί. Οι όροι που χρησιμοποιούνται στην παρούσα Σύμβαση έχουν την έννοια που παρατίθεται παραπλεύρως τους, εκτός αν άλλως ορίζεται στην παρούσα. ... 3.1.38 "Δικαίωμα Πρόσβασης" ή "Δικαιώματα Πρόσβασης" είναι τα δικαιώματα του Παραχωρησιούχου επί του Χώρου Εκτέλεσης του Έργου. ... 3.1.48 "Ελεύθερη Χρήση" σημαίνει το αποκλειστικό δικαίωμα χρήσης και κατοχής του Χώρου Εκτέλεσης του Έργου από τον Παραχωρησιούχο για οποιονδήποτε σκοπό ή δραστηριότητα επιτρεπόμενη από τα Άρθρα 4.1.1 και 4.2. ... 3.1.57 "Έργο" είναι η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, λειτουργία, συντήρηση, εκμετάλλευση και εγγύηση του Έργου Παραχώρησης και η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, και εγγύηση των Τοπικών Έργων, όπως αυτά περιγράφονται στο άρθρο 2 του Προσαρτήματος 2. ... 3.1.108 "Πρόσθετοι Χώροι" είναι οι χώροι που τυχόν θα απαιτηθούν για την εγκατάσταση κατασκευών σχετικών με τις Προσωρινές Κατασκευές, καθώς και για την εγκατάσταση λατομείων, δανειοθαλάμων, χώρων απόρριψης αχρήστων, αποθηκευτικών χώρων και χώρων εκσκαφών, σύμφωνα με το Άρθρο 12.2.1. ... 3.1.135 "Χώρος Εκτέλεσης του Έργου" είναι οι χώροι που προσδιορίζονται στο Άρθρο 12».

«Άρθρο 12. Χώρος Εκτέλεσης του Έργου. 12.1. Διάθεση Χώρου Εκτέλεσης του Έργου. 12.1.1. Το Δημόσιο υποχρεούται να διαθέσει στον Παραχωρησιούχο, κατά τον τρόπο και τον χρόνο που αναφέρεται στο παρόν Άρθρο, την Ελεύθερη Χρήση του Χώρου Εκτέλεσης του Έργου και τα σχετικά Δικαιώματα Πρόσβασης προς και από αυτόν, καθώς και κάθε άλλο δικαίωμα εύλογα θεωρούμενο από το Δημόσιο, ως απαραίτητο για την εκτέλεση του Έργου, χωρίς οποιαδήποτε σχετική πληρωμή ή άλλη πληρωτέα επιβάρυνση του Παραχωρησιούχου προς το Δημόσιο ή οποιαδήποτε Αρμόδια Αρχή ή τρίτο πρόσωπο. 12.1.2. ... 12.1.3. ... 12.1.4. ... 12.1.5. ... 12.2. Πρόσθετοι Χώροι. 12.2.1. Σε περίπτωση κατά την οποία ο Παραχωρησιούχος και για τους σκοπούς εκτέλεσης των Κατασκευών της Περιόδου T1 χρειασθεί οποιοδήποτε χώρο πρόσθετο στο Χώρο Εκτέλεσης του Έργου (οι "Πρόσθετοι Χώροι"), θα αποκτήσει τη χρήση του χώρου αυτού με δικές του δαπάνες και κίνδυνο. Οι προαναφερθέντες Πρόσθετοι Χώροι θα χρησιμοποιηθούν μόνο ως πρόσθετοι χώροι για την εγκατάσταση κατασκευών σχετικών με τις Προσωρινές Κατασκευές, καθώς και για την εγκατάσταση λατομείων, δανειοθαλάμων, ... 12.2.2. Υπό τον όρο ότι ο Παραχωρησιούχος θα αποδείξει, και ο Ανεξάρτητος Μηχανικός θα πιστοποιήσει στο Δημόσιο κατά τρόπο ευλόγως ικανοποιητικό για αυτό ότι οι Πρόσθετοι Χώροι είναι απαραίτητοι για το Έργο, το Δημόσιο θα παράσχει στον Παραχωρησιούχο την εύλογη συνδρομή του στην απόκτηση των Πρόσθετων Χώρων ... 12.2.3. (i) Εάν οποιοσδήποτε Πρόσθετος Χώρος ανήκει στο Δημόσιο, και επιτρέπεται η χρήση για την οποία τον προορίζει ο Παραχωρησιούχος, και ο Ανεξάρτητος Μηχανικός πιστοποιήσει την ανάγκη για τον Πρόσθετο Χώρο και τη διάρκεια αυτής, τότε το Ελληνικό Δημόσιο θα διαθέσει τον χώρο αυτό στον Παραχωρησιούχο χωρίς κανενός είδους αντάλλαγμα. (ii) Με τη λήξη της χρονικής περιόδου για την οποία είναι αναγκαίοι οι εν λόγω Πρόσθετοι Χώροι, ο Παραχωρησιούχος θα τους επιστρέψει στο Ελληνικό Δημόσιο, κατόπιν αποκατάστασής τους σύμφωνα με μελέτη που θα εγκριθεί βάσει των όρων της παρούσας Σύμβασης. (iii). ... 12.3. ... 12.4. ... ».

16. Στον ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού ... και άλλες ρυθμίσεις» (Α'179) ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 183 [όπως αντικαταστάθηκε με τα άρθρα 17 ν. 4203/2013 (Α'235) και 22 ν. 4351/2015 (Α'164)]. Παράταση λειτουργίας λατομείων αδρανών υλικών, βιομηχανικών ορυκτών, μαρμάρων και σχιστολιθικών πλακών. 1. Ορίζεται η 31η.12.2017, ως χρόνος λήξης της τελευταίας «παράτασης της άδειας εκμετάλλευσης» ... , των λατομείων αδρανών υλικών που λειτουργούν είτε εντός λατομικών περιοχών ή χώρων συγκέντρωσης λατομικών επιχειρήσεων του άρθρου

15 του ν. 1515/1985 (Α' 18) είτε κατά τις διατάξεις του άρθρου 8 παράγραφοι 2α και 2β του ν. 1428/1984 (Α' 43) είτε των λατομείων αδρανών υλικών που έχουν ενταχθεί στη ρύθμιση του άρθρου 17 του ν. 4203/2013 (Α' 235)... . 2. Ομοίως ορίζεται η 31.12.2017 ως χρόνος λήξης της τελευταίας παράτασης της άδειας εκμετάλλευσης των λατομείων βιομηχανικών ορυκτών, μαρμάρων και σχιστολιθικών πλακών που προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 2702/1999 (Α' 70), καθώς και των αντίστοιχων μισθώσεων είτε των λατομείων που έχουν ενταχθεί στη ρύθμιση του άρθρου 17 του ν. 4203/2013 (Α' 235), εφόσον 3. 4. Η αποκατάσταση του περιβάλλοντος των λατομείων τα οποία νομίμως λειτούργησαν ή λειτουργούν εντός λατομικών περιοχών ή με βάση τις διατάξεις του άρθρου 8 παράγραφοι 2α και 2β του ν. 1428/1984 (Α' 43) όπως ισχύουν και διέκοψαν ή διακόπτουν τη λειτουργία τους χωρίς υπαιτιότητα του έχοντος την εκμετάλλευσή τους, γίνεται σύμφωνα με ειδική μελέτη, 5. Για τα λατομεία των παραγράφων 1, 2 και 4 καταβάλλεται από τους έχοντες την εκμετάλλευσή τους «πράσινο τέλος» ύψους ένα τοις εκατό (1%) επί της αξίας των πωλήσεων, το οποίο κατατίθεται σε ειδικό προς τούτο τραπεζικό λογαριασμό του Πράσινου Ταμείου. Τα ποσά του λογαριασμού αυτού διατίθενται αποκλειστικά για περιβαλλοντικές δράσεις στην περιοχή του οικείου Δημοτικού Διαμερίσματος στην οποία ασκείται η σχετική λατομική δραστηριότητα. 6. ... ».

17. Στον ν. 4280/2014 «Περιβαλλοντική αναβάθμιση και ιδιωτική πολεοδόμηση ... και άλλες διατάξεις» (Α' 159) ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 28 [όπως το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 20 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 12 παρ. 6 ν. 4315/2014 (Α' 269)]. Βελτίωση υφισταμένου πλαισίου λοιπών χωροταξικών και πολεοδομικών κανόνων. 1 20. Στις περιφερειακές ενότητες της χώρας, στις οποίες δεν υπάρχουν σε ισχύ καθορισμένες λατομικές περιοχές και εκτελούνται έργα μεγάλης εθνικής σημασίας επιτρέπεται, έως την ολοκλήρωσή τους, η επέκταση των λειτουργούντων λατομείων αδρανών υλικών σε όμορες δασικές εκτάσεις και αναδασωτές εκτάσεις. Η αποκατάσταση του συνόλου της έκτασης γίνεται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Προκειμένου για δημόσιες εκτάσεις η εκμίσθωση στους εκμεταλλευτές των υφιστάμενων λατομείων γίνεται με απευθείας σύμβαση, κατ' ανάλογη εφαρμογή της προβλεπόμενης στην παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 1428/1984 διαδικασίας, όπως ισχύει, και των διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 8 του ν. 1428/1984 (Α' 43), όπως προστέθηκαν με τον ν. 2947/2001 (Α' 228)».

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων.

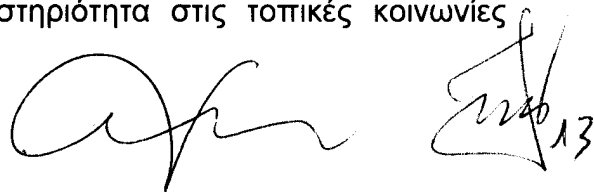
Επί του πρώτου ερωτήματος.

Από τις προπαρατιθέμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό, προκύπτουν τα εξής:

18. Με τις διατάξεις του ν. 3621/2007, ο οποίος, κατά το άρθρο 35 της κυρωθείσας με αυτόν Σύμβασης Παραχώρησης (κατασκευής οδικού άξονα μεγάλης εθνικής σημασίας) κατισχύει, ως ειδικότερος, κάθε άλλης αντίθετης γενικής ή ειδικής διάταξης, προβλέφθηκε η, χωρίς αντάλλαγμα, διάθεση στον παραχωρησιούχο πρόσθετων χώρων που ανήκουν στο Δημόσιο και για την εγκατάσταση λατομείων, εφόσον, βέβαια, η χρησιμοποίηση των εν λόγω πρόσθετων χώρων για τον σκοπό αυτό είναι επιτρεπτή. Επειδή, δε, κατά την έννοια του άρθρου αυτού της Σύμβασης, η διάθεση του πρόσθετου χώρου προβλέπεται χωρίς αντάλλαγμα, είναι προφανές ότι δεν απαιτείται η σύναψη σύμβασης μίσθωσης μεταξύ του Δημοσίου και του παραχωρησιούχου, αλλά αρκεί προς τούτο η έκδοση μονομερούς σχετικής διοικητικής πράξης της αρμόδιας για την παραχώρηση αρχής (ΝΣΚ 30/2011).

19. Παρά την εγγύτητα του δημόσιου λατομείου αδρανών υλικών της μισθώτριας εταιρείας Λ. Α.Ε. προς τον Χώρο Εκτέλεσης του Έργου της Σύμβασης Παραχώρησης και την εξυπηρέτηση του τελευταίου, τούτο δεν υπάγεται στη νομική μεταχείριση των «Πρόσθετων Χώρων» του άρθρου 12 της Σύμβασης, διότι δεν αποτελεί αντικείμενο «διάθεσης», κατά τον νόμο 3621/2007, στον Παραχωρησιούχο, αλλά μίσθωσης, ως επέκταση, ήδη λειτουργούντος - εκτός λατομικής περιοχής - λατομείου, σε όμορη δασική έκταση. Η μίσθωση αυτή διέπεται αποκλειστικά από το άρθρο 28 παρ. 20 ν. 4280/2014, όπως ισχύει. Λόγω της ρητής παραπομπής του άρθρου αυτού στα άρθρα 5 παρ. 2 και 8 παρ. 2 ν. 1428/1984, όπως ισχύουν, και της ιδιότητας του λατομείου ως αναγκαίου για την εκτέλεση έργου μεγάλης εθνικής σημασίας, και μέχρι την ολοκλήρωσή του, ο λατομικός αυτός χώρος μισθώθηκε, κατά τις διατάξεις της λατομικής νομοθεσίας, επιτρεπτά εκτός λατομικής περιοχής, με απ' ευθείας σύμβαση, κατόπιν προγενέστερης έγκρισης με κοινή απόφαση των αρμόδιων Υπουργών και με προσδιορισμό ανταλλάγματος (πάγιου και αναλογικού μισθώματος). Πρόκειται για λατομείο της περίπτωσης γ' του άρθρου 8 παρ. 2 ν. 1428/1984, όπως ισχύει, για την εκτέλεση εθνικού ειδικού έργου της παραγράφου 2 του άρθρου 5 του ίδιου νόμου, χωρίς οι συνθήκες λειτουργίας του να το εντάσσουν στο πραγματικό της περίπτωσης β' της ίδιας διάταξης, δηλαδή λατομεία που τροφοδοτούν τσιμεντοβιομηχανίες, η εκμετάλλευση των οποίων γίνεται από επιχειρήσεις παραγωγής τσιμέντου και συνδέεται άμεσα με τον τρόπο λειτουργίας των εγκαταστάσεών τους. Επομένως, υπό την ιδιότητα αυτή, διέπεται από τις λοιπές διατάξεις της λατομικής νομοθεσίας (άρθρα 1, 7, 19 ν. 1428/1984, 8, 17 υ.α. 30842/1993, 183 ν. 4001/2011).

20. Η πρόβλεψη ειδικού ετήσιου τέλους υπέρ Ο.Τ.Α. ενεργεί ως αντιστάθμισμα για την, από τη λατομική δραστηριότητα στις τοπικές κοινωνίες

Handwritten signature and a circular stamp with the number 13 inside.

επερχόμενη, περιβαλλοντική επιβάρυνση. Το, επί της αξίας των πωλούμενων λατομικών προϊόντων υπολογιζόμενο (κατά την αιτιολογική έκθεση του ν. 4001/2011, σελ. 361), «πράσινο τέλος» αποσκοπεί στη χρηματοδότηση γενικών περιβαλλοντικών δράσεων στην περιοχή του οικείου δημοτικού διαμερίσματος. Το δε ποσό των αναλογικών μισθωμάτων που απομένει, μετά τον συμψηφισμό του με τη δαπάνη των έργων υποδομής (οδοί προσπέλασης, ηλεκτροδότηση, υδροδότηση, γεωτρήσεις κλπ.), επίσης διατίθεται για εκτέλεση έργων από τις οικείες Περιφέρειες.

21. Με δεδομένο ότι το προβλεπόμενο στην παράγραφο 5 του άρθρου 183 ν. 4001/2011 «πράσινο τέλος» καταβάλλεται από τους εκμεταλλευόμενους κάποιο από τα λατομεία, τόσο των παραγράφων 1, 2 και 4 του αυτού άρθρου όσο και των παραγράφων 2α και 2β του άρθρου 8 ν. 1428/1984, και το εδώ εξεταζόμενο δεν ανήκει σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες, συνάγεται ότι, και μόνο εξ αυτού του λόγου, η επιβολή του εν λόγω τέλους αποκλείεται σε βάρος της μισθώτριας εταιρείας Λ. Α.Ε.

22. Το βαρύνον και τα δημόσια, πλέον, λατομεία ετήσιο ειδικό τέλος υπέρ Ο.Τ.Α. της παραγράφου 1 του άρθρου 19 ν. 1428/1984, ποσοστού 5%, επιβάλλεται επί της τιμής πώλησης των λατομικών προϊόντων φορτωμένων στο αυτοκίνητο στον λατομικό χώρο, καταβάλλεται, δε, επιπλέον και ανεξαρτήτως των παγίων και αναλογικών μισθωμάτων, που βαρύνουν, κατ' άρθρο 7 ν. 1428/1984, όπως ισχύει, τους μισθωτές λατομείων αδρανών, κατά την έννοια της λατομικής νομοθεσίας, υλικών.

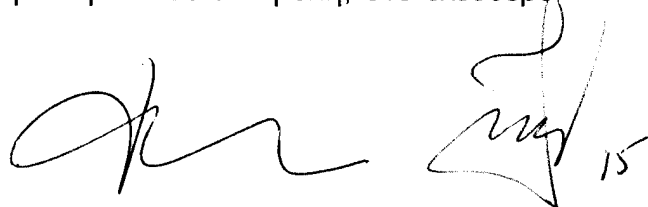
23. Η κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 19 του ν. 1428/1984 συναρτώμενη επιβολή ειδικού υπέρ Ο.Τ.Α. τέλους προς την τιμή πώλησης των λατομικών προϊόντων φορτωμένων στο αυτοκίνητο προϋποθέτει την πραγματική πώληση αυτών. Το ίδιο ισχύει και για τα αναλογικά μισθώματα, τα οποία, επίσης, υπολογίζονται βάσει τιμολογίων πώλησης.

24. Επομένως, τα εξορυσσόμενα αδρανή υλικά που παραλαμβάνονται από τους αγοραστές αναδόχους κατασκευής του Έργου, επί οχημάτων τους, στο λατομείο της εταιρείας Λ. Α.Ε. και για τη διακίνηση των οποίων εκδίδονται από την τελευταία τιμολόγια πώλησης (βλ. συμβάσεις προμήθειας αδρανών υλικών, περί των οποίων οι παράγραφοι 10 και 11 του Ιστορικού), υπόκεινται στο ειδικό υπέρ Ο.Τ.Α. τέλος της παραγράφου 1 του άρθρου 19 ν. 1428/1984, και επί των ποσοτήτων και της τιμής πώλησής τους προσδιορίζεται αναλογικό μίσθωμα.

25. Σε περίπτωση ιδιοχρησιμοποίησης ποσοτήτων αδρανών υλικών για τροφοδοσία εγκαταστάσεων του μισθωτή, προβλέπεται, δυνάμει του άρθρου 17 παρ. 4 της υ. α. 30842/1993, επιβολή αναλογικού μισθώματος, παρ' ότι δεν

εκδίδονται τιμολόγια πώλησης. Στην περίπτωση αυτή, η για τον υπολογισμό αυτού του μισθώματος τιμή πώλησης προσδιορίζεται με βάση προγενέστερα τιμολόγια του ιδίου λατομείου ή με βάση την τιμή πώλησης προϊόντων της αυτής ποιότητας άλλων γειτονικών λατομείων. Σε περίπτωση έλλειψης τέτοιων στοιχείων, για τον προσδιορισμό της τιμής πώλησης λαμβάνεται υπόψη το κόστος λειτουργίας και το επιχειρηματικό κέρδος. Ακόμη ειδικότερα, για τις περιπτώσεις των συμβάσεων μίσθωσης, που συνομολογούνται κατ' εφαρμογή των άρθρων 5 παρ. 2 και 8 παρ. 2 γ του ν. 1428/1984, όπως η προκείμενη, ρητά ορίζεται ότι ως τιμή πώλησης θα λαμβάνεται υπόψη η συμβατική τιμή (ποσοστό της εκάστοτε ισχύουσας βοηθητικής τιμής 622 της εγκεκριμένης Αναλύσεως Τιμών και Περιγραφικού Τιμολογίου Έργων Οδοποιίας εκδόσεως 1975). Η εν λόγω τιμή ορίζεται στην περίπτωση β' του άρθρου 8 παρ. 2 της υ. α. 30842/1993 ως βάση υπολογισμού του καταβαλλόμενου αναλογικού μισθώματος και έχει πράγματι προβλεφθεί εν προκειμένω κατά τη σύναψη της μίσθωσης του δημόσιου λατομείου από την εταιρεία Λ. Α.Ε. Συνεπώς, νόμιμα στο δημόσιο λατομείο της μισθώτριας Λ. Α.Ε. ορίσθηκαν αναλογικά μισθώματα, με τον αναφερόμενο στο μισθωτήριο συμβόλαιο τρόπο.

26. Σε αντίθεση με τα παραπάνω προβλεπόμενα επί αναλογικών μισθωμάτων, η λατομική νομοθεσία δεν προβλέπει την επιβολή ειδικού υπέρ Ο.Τ.Α. τέλους στα ιδιοχρησιμοποιούμενα αδρανή υλικά. Κατ' ακολουθίαν, επειδή όλα τα ουσιώδη στοιχεία μιας επιβάρυνσης πρέπει να ρυθμίζονται νομοθετικά, και εν προκειμένω τέτοια ρύθμιση δεν υπάρχει, τότε το ειδικό τέλος υπέρ Ο.Τ.Α. δεν μπορεί να επιβληθεί στα ιδιοχρησιμοποιούμενα αδρανή υλικά. Επομένως, εφόσον εκείνα τα οποία η μισθώτρια Λ. Α.Ε. διακινεί με δελτία αποστολής, προκειμένου να χρησιμεύσουν ως πρώτη ύλη στην παραγωγή του απαιτούμενου για το έργο σκυροδέματος, δεν αποτελούν αντικείμενο πώλησης και ως εκ τούτου, πραγματική τιμή πώλησης τούτων «φορτωμένων επ' αυτοκινήτου» στο χώρο του λατομείου δεν νοείται, ώστε σε ποσοστό επ' αυτής να υπολογισθεί το ειδικό υπέρ Ο.Τ.Α. τέλος της παραγράφου 1 του άρθρου 19 ν. 1428/1984, ούτε σχετική νομοθετική διάταξη υφίσταται, που να ρυθμίζει την επιβολή τέλους όταν δεν υπάρχει πώληση, το ειδικό υπέρ Ο.Τ.Α. τέλος δεν πρέπει να επιβληθεί επί των ανωτέρω ιδιοχρησιμοποιούμενων λατομικών προϊόντων. Η αμέσως παραπάνω άποψη διατυπώνεται εν όψει των συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών της εδώ εξεταζόμενης περίπτωσης και όχι για τις περιπτώσεις γενικώς χαρακτηριζόμενων ως ιδιοχρησιμοποιούμενων αδρανών υλικών, που αρχικά έχουν αυτή την ιδιότητα, αλλά στη συνέχεια θα πωληθούν, αυτούσια ή ενσωματωμένα σε άλλη ύλη, στο ελεύθερο εμπόριο.

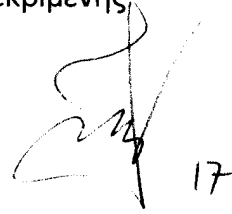
Handwritten signature and a circular stamp with the number 15.

27. Επί του θέματος της επιβολής ή μη ειδικού τέλους υπέρ Ο.Τ.Α. στα ιδιοχρησιμοποιούμενα αδρανή υλικά **μειοψήφησαν** οι Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους Αδαμαντία Καπετανάκη και Ελένη Πασαμιχάλη (ψήφοι δύο, έναντι έξι της πλειοψηφίας), που διατύπωσαν την ακόλουθη γνώμη, προς την οποία συντάχθηκε και ο εισηγητής Πάρεδρος ΝΣΚ Αλέξανδρος Σταυράκης (γνώμη χωρίς ψήφο):

Από την τελολογική ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 17 της, κατ' εξουσιοδότηση του ν. 2115/1993, υ.α. 30842/1993 και των άρθρων 7 και 19 του ν. 1428/1984, προκύπτει ότι ο σκοπός του νομοθέτη δεν ήταν να αποκλείσει την εφαρμογή του άρθρου 19 ν. 1428/1984 για την επιβολή ειδικού τέλους υπέρ Ο.Τ.Α. στα ιδιοχρησιμοποιούμενα αδρανή υλικά, τα οποία, εν προκειμένω, μετά την εξόρυξή τους, μεταφέρονται με δελτία αποστολής από το λατομείο της μισθώτριας εταιρείας Λ. Α.Ε. και χρησιμοποιούνται στις εργοταξιακές της εγκαταστάσεις, για την παραγωγή, από την ίδια, έτοιμου σκυροδέματος για την ολοκλήρωση του Έργου (βλ. συμβάσεις προμήθειας σκυροδέματος, περί των οποίων οι παράγραφοι 8 και 9 του Ιστορικού). Από το συνδυασμό των άρθρων 7 και 19 του ν. 1428/1984 προκύπτει ότι η επιβολή του ειδικού τέλους υπέρ Ο.Τ.Α. και η καταβολή αναλογικών μισθωμάτων τελεί σε συνάρτηση, τόσο όσον αφορά τον τρόπο υπολογισμού τους, όσο και αναφορικά με τους σκοπούς για τους οποίους έχουν θεσπισθεί. Συγκεκριμένα, αφενός, σύμφωνα με το άρθρο 7 του ν. 1428/1984, τα αναλογικά μισθώματα προσδιορίζονται με βάση τις κατ' έτος πωλούμενες ποσότητες των αδρανών υλικών, όπως αυτές μπορούν να εξευρεθούν και κατά τη διασταύρωση με τα υποβαλλόμενα στους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α. στοιχεία για την καταβολή του ειδικού τέλους του άρθρου 19, όπου αυτό κριθεί αναγκαίο και αφετέρου τα μεν αναλογικά μισθώματα αποτελούν έσοδο των Περιφερειών και μόνο, το δε ειδικό τέλος (στο διευρυμένο ποσοστό 5% από δημόσια και ιδιωτικά λατομεία) αποτελεί, πλέον, την αποκλειστική, από τα λατομικά προϊόντα, πηγή εσόδων των Ο.Τ.Α. Επομένως, εφόσον το αναλογικό μίσθωμα μπορεί, στην περίπτωση που δεν εκδίδονται τιμολόγια πώλησης, να προσδιορισθεί με βάση τις ποσότητες των αδρανών υλικών που διακινούνται, επί την παραπάνω, προσφέρουσα ασφαλές κριτήριο, συμβατική τιμή (ποσοστό της εκάστοτε ισχυούσης βοηθητικής τιμής 622 της εγκεκριμένης Αναλύσεως Τιμών και Περιγραφικού Τιμολογίου Έργων Οδοποιίας εκδόσεως 1975), η ίδια τιμή μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση υπολογισμού και του ειδικού υπέρ Ο.Τ.Α. τέλους, χωρίς να αποκλείεται η με αυτόν τον τρόπο επιβολή του τελευταίου στην περίπτωση που δεν εκδίδονται τιμολόγια πώλησης. Μάλιστα, η τιμή αυτή, κατά

τα άρθρα 8 και 17 της υ.α. 30842/1993, προβλέπεται υποχρεωτικά στα λατομεία που εξυπηρετούν την εκτέλεση εθνικού έργου, όπως το εδώ εξεταζόμενο, ακριβώς επειδή τα λατομικά προϊόντα, ενσωματούμενα στο έργο, δεν πωλούνται και, επομένως, τιμή πώλησης επί τιμολογίου δεν υφίσταται. Επίσης, ακόμα και στην περίπτωση που υπάρχουν τιμολόγια και ανεξάρτητα από την σε αυτά αναγραφόμενη τιμή, η επιβολή τέλους επί της τιμής πώλησης των υλικών φορτωμένων στο αυτοκίνητο μέσα στον λατομικό χώρο θα λαμβάνει χώρα επί της ελάχιστης τιμής πώλησης, στην οποία δεν προσμετρώνται άλλες επιβαρύνσεις, όπως τα έξοδα μεταφοράς (αμοιβές οδηγών, εργοδοτικές εισφορές, έξοδα κίνησης, ασφάλιστρα, διόδια κλπ). Η τιμή αυτή προσομοιάζει προς την τιμή δαπέδου και τη συμβατική τιμή πώλησης, που είναι η τιμή πώλησης επί της οποίας υπολογίζονται τα αναλογικά μισθώματα (σε ποσοστό και επί της τιμής δαπέδου, εν προκειμένω και σύμφωνα με το μισθωτήριο: 60% της συμβατικής τιμής πολλαπλασιαζόμενο στο 6% της τιμής δαπέδου, για να εξευρεθεί το ελάχιστο ετήσιο αναλογικό μίσθωμα). Συνεπώς, εφόσον η τιμή αυτή εφαρμόζεται για τα αναλογικά μισθώματα επί των ιδιοχρησιμοποιούμενων αδρανών υλικών, θα εφαρμόζεται και για την επιβολή του ειδικού τέλους επ'αυτών. Μάλιστα, στη διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 19 του ν. 1428/1984, αν και αυτή δεν εφαρμόζεται ευθέως στην προκείμενη περίπτωση, ο νομοθέτης προβλέπει για τα αδρανή υλικά, που δεν πωλούνται, αλλά χρησιμοποιούνται ως πρώτη ύλη στην τσιμεντοβιομηχανία, ως εξορυσσόμενα από λατομεία που εκμεταλλεύονται οι ίδιες επιχειρήσεις, ειδικό τέλος επί του κόστους παραγωγής του πετρώματος, φορτωμένου στο δάπεδο του λατομείου. Η, δε, δια του ειδικού υπέρ Ο.Τ.Α. τέλους, επιβάρυνση δεν κρίνεται επαχθής για τον εκμεταλλευτή – μισθωτή του λατομείου, διότι ναι μεν τα ιδιοχρησιμοποιούμενα αδρανή υλικά δεν αποτελούν καθαυτά αντικείμενο πώλησης, ενσωματώνονται όμως στην αξία του έτοιμου σκυροδέματος που θα πωληθεί με σκοπό το κέρδος.

Επομένως, σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, τα, κατά τα παραπάνω, ιδιοχρησιμοποιούμενα από τη μισθώτρια εταιρεία Λ. Α.Ε. αδρανή υλικά υπόκεινται στο ειδικό τέλος της παραγράφου 1 του άρθρου 19 του ν. 1428/1984, συγκαταλέγονται, δε, στις κατ' έτος ποσότητες των αδρανών υλικών, βάσει των οποίων προσδιορίζεται το αναλογικό μίσθωμα, κατά τα οριζόμενα στο μισθωτήριο. Ως τιμή πώλησης για την επιβολή του τέλους, λαμβάνεται η συμβατική τιμή (ποσοστό της εκάστοτε ισχύουσας βοηθητικής τιμής 622 της εγκεκριμένης

17

Αναλύσεως Τιμών και Περιγραφικού Τιμολογίου Έργων Οδοποιίας εκδόσεως 1975), που έχει ορισθεί στο μισθωτήριο.

Επί του δευτέρου ερωτήματος.

28. Από τις διατάξεις των άρθρων 1, 2 (παρ. 1 περ. γ') και 6 (παρ. 2 περ. γ' και παρ. 6) του ν. 3086/2002 «*Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους...*» (Α' 324) προκύπτει ότι το ΝΣΚ γνωμοδοτεί επί αρμοδίως υποβαλλομένων ερωτημάτων της Διοίκησης, τα οποία, «*...πρέπει να διαλαμβάνουν πλήρη εξιστόρηση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης και προσδιορισμό των προβληματισμών της, για την έννοια και το περιεχόμενο συγκεκριμένων διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, των οποίων ζητείται η ερμηνεία από το ΝΣΚ, προκειμένου να τις εφαρμόσει στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της...*» (άρθρο 6 παρ. 6). Κατά την έννοια της προπαρατεθείσας διάταξης, στο έγγραφο της ερωτώσης υπηρεσίας πρέπει να παρατίθενται επαρκώς και ορισμένως τα πραγματικά περιστατικά συγκεκριμένης υπόθεσης, να προσδιορίζεται με σαφήνεια ο προβληματισμός της Διοίκησης για την έννοια και το περιεχόμενο συγκεκριμένων διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας σε σχέση με την υπόθεση που την απασχολεί και τούτο προκειμένου να εφαρμόσει την εκδοθησόμενη γνωμοδότηση στο πλαίσιο άσκησης της αρμοδιότητάς της. Επομένως, δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της παραπάνω διάταξης και, κατ' επέκταση, δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο γνωμοδότησης του ΝΣΚ νομικοί προβληματισμοί της Διοίκησης που δεν απορρέουν από το πραγματικό συγκεκριμένης υπόθεσης που την απασχολεί (πρβλ. ΣτΕ 831/2010, ΝΣΚ 57/2005, 62/2007, 104/2013, 432/2013).

29. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το δεύτερο ερώτημα τίθεται επί υποθετικής και αόριστης βάσης, τούτέστιν χωρίς παράθεση πραγματικού συγκεκριμένης υπόθεσης που απασχολεί τη Διοίκηση, προκειμένου να ασκήσει κάποια αρμοδιότητά της και, ως εκ τούτου, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Β' Τμήμα), κατά την ομόφωνη γνώμη των μελών του, πρέπει να απόσχει της έκδοσης γνωμοδότησης επί του ερωτήματος αυτού, λόγω μη συνδρομής των κατά νόμο προϋποθέσεων για την πραγμάτευσή του.

Απάντηση.

Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, επί των τεθέντων ερωτημάτων, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Β') γνωμοδοτεί ως εξής:

30. Επί του πρώτου ερωτήματος: Η εκμεταλλευόμενη δημόσιο λατομείο μισθώτρια αυτού εταιρεία Λ. Α.Ε., η οποία, δυνάμει σύμβασης με ανάδοχο κατασκευής Έργου Εθνικής Σημασίας, για το οποίο έχει συναφθεί με το Ελληνικό Δημόσιο Σύμβαση Παραχώρησης, κυρωθείσα με νόμο, εκτελεί, εντός αυτοτελούς

εγκατάστασής της, εργασίες παραγωγής σκυροδέματος για το Έργο αυτό, με πρώτη ύλη αδρανή υλικά μεταφερόμενα από το λατομείο της με δελτία αποστολής, ως προς τα οποία δεν εκδίδονται τιμολόγια: **(α)** Δεν υποχρεούται στην καταβολή του προβλεπόμενου στο άρθρο 19 ν. 1428/1984 ειδικού τέλους υπέρ Ο.Τ.Α. **(κατά πλειοψηφία)** και του προβλεπόμενου στο άρθρο 183 παρ. 5 ν. 4001/2011 «πράσινου τέλους» **(ομόφωνα)**. **(β)** Υποχρεούται στην καταβολή αναλογικών μισθωμάτων, όπως τα τελευταία έχουν ορισθεί στο μισθωτήριο συμβόλαιο **(ομόφωνα)**.

31. Επί του δευτέρου ερωτήματος: Το Τμήμα απέχει της έκδοσης γνωμοδότησης, διότι το ερώτημα δεν πληροί τις προβλεπόμενες στη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 6 ν. 3086/2002 προϋποθέσεις **(ομόφωνα)**.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Αθήνα, 27 - 6 - 2017

Ο Πρόεδρος

Αλέξανδρος Καραγιάννης
Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Ο Εισηγητής

Αλέξανδρος Σταυράκης
Πάρεδρος ΝΣΚ